

LEONOR PÉREZ DURAND

Mobilització exterior o fugida de talents

A grans problemes, grans solucions

Des del començament de l'actual crisi econòmica, el flux migratori ha fet un gir de 180 graus. A diferència del que passava a començament del segle XXI a tot el país, ja són menys els que vénen i són més els que se'n van. Molts gironins no s'han escapat d'aquesta dinàmica, i han passat a formar part dels quasi dos milions d'espanyols que ara viuen a fora.

LEONOR PÉREZ DURAND > TEXT

Segons el Padró d'Espanyols Residents a l'Estranger (PERE), el gener del present any, 1.931.248 persones amb nacionalitat espanyola residien a l'exterior. El 63 % viu a Amèrica, el 34 % a un altre país europeu i el 3 % a la resta del món. Des de l'any 2012 la majoria —81.757— s'han establert a Amèrica, mentre que només 28.441 van canviar la península per un altre país europeu.

En Josep, en Marcel, en José, en Primo, en Bernat i l'Adeline, tots ells veïns de Girona, formen part d'aquestes estadístiques, que redueixen les seves històries a xifres i a la fredor de documents que viatgen per la xarxa. El gener del 2013, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), 185.848 catalans —13.826 dels quals són gironins, un 7,5 %— tenien la residència fora del país.

L'especulació financera, la desregulació salvatge dels mercats, l'explosió de la bombolla immobiliària, la deslocalització de moltes empreses i la destrucció de llocs de treball

són algunes de les causes que han portat el país a la recessió i a la consegüent crisi econòmica que ens afecta des del 2008. La península ja no és atractiva, i tant els nacionals com els estrangers es veuen obligats a aixecar el vol en busca de millors i més càlids vents.

Qui escriu aquest reportatge és una periodista peruana. Per raons sentimentals visc a Girona des de l'any 2001. La meua exparella és un català, i havíem decidit establir-nos aquí per la seguretat que aquesta terra ens oferia. A començament de la passada dècada, el Perú es debatia entre els problemes econòmics i la manca de seguretat política. Sortíem d'un dels pitjors governs, el d'Alberto Fujimori; i això no oferia el millor escenari per fundar una família.

Han passat 12 anys des de la primera vegada que vaig arribar a Catalunya i vaig veure el magnífic cel mediterrani. Parlo, escric i visc en català, encara que per a alguns, a causa del meu aspecte, continuo sent «una forastera». Tinc una filla de set anys que diu

El gener del 2013, segons l'Idescat, 185.848 catalans —13.826 dels quals són gironins, un 7,5 %— tenien la residència fora del país

MIGUEL CARRILLO PÉREZ DEL SOLAR

que és «catalano-peruana», i per a alguns dels meus compatriotes són una de les últimes peruanes que continua aquí.

Des de mitjan dècada del 2000, el Perú experimenta un creixement econòmic basat en l'explotació de les seves matèries primeres, però sobretot en la proliferació de microempreses. A més, des del maig del present any, segons el General Entrepreneurship Monitor (GEM), el Perú, amb una taxa d'activitat emprenedora del 40,20 %, ostenta el títol de país més emprenedor del món.

Per la seva actual bonança, el Perú s'ha convertit en un territori interessant. Una previsió de creixement econòmic del 5,8 % per al present any el converteix en un país molt atractiu, tant per als peruans que volen tornar-hi com per a l'aterratge de forasters. Fa uns mesos, vaig anar a Lima, la meua ciutat natal, i em vaig trobar amb tres gironins que han apostat per aquell país tan llunyà i diferent del seu.

Josep Cargol, construint-se el futur

Josep Cargol Noguer, de 44 anys, arquitecte de professió i veí de Camós, és un dels catalans de les comarques de Girona que vaig conèixer a Lima. «Des de l'any 2005 viatjava al Perú, per visitar la família. La meua exdona és peruana, i professionalment m'interessava molt aquest país, perquè, a més de tota la seva història, és un lloc on tot està per fer».

L'any 2009, Josep Cargol va establir-se a Lima. Allà va aconseguir plaça com a professor del taller de disseny de les facultats d'arquitectura de la Universitat Catòlica i de la Universitat Peruana de Ciències Aplicades. «He tingut la gran oportunitat de treballar a facultats d'arquitectura de diferents llocs del Perú, i això m'ha permès conèixer les diferents realitats presents en el seu territori», ens diu Cargol.

Quatre anys vivint al Perú donen a l'arquitecte prou autoritat per afirmar, sense equivocar-se, que allí conviu el segle XIX

>> Josep Cargol.
Arquitecte de professió, intenta aplicar els mètodes catalans en els ensenyaments que imparteix des de la seva càtedra, al Perú.

«Professionalment m'interessava molt el Perú, perquè, a més de tota la seva història, és un lloc on tot està per fer», diu Josep Cargol

MIGUEL CARRELLLO FÉREZ DEL SOLAR

>> Josep Cargol.

i el XXI. «Lima no té res a veure amb l'interior, on encara pots trobar pobles sense aigua corrent a les cases, i on l'accés a Internet és una utopia. Al Perú, depèn d'on visquis, veus el got mig ple o mig buit: a Lima estàs com a qualsevol capital del món; en canvi, a les províncies, els serveis són limitats».

El tarannà dels peruans és una altra de les especificitats a les quals en Josep s'ha hagut d'acostumar. «La gent d'aquí és molt espontània, però aquesta característica és molt sovint portada tan al límit que poden caure en la informalitat. Durant tot aquest temps he après que he de relativitzar les seves respostes, perquè moltes vegades et poden dir que sí i que no al mateix temps, i això et por tornar boig».

No obstant aquesta informalitat, el Perú —segons en Josep—, dintre del seu procés de creixement i de millora econòmica, està solucionant molts dels seus problemes estructurals. «Des que visc al Perú, veig que la gent es va tornant més cívica, els programes educatius també milloren i els serveis es van modernitzant. Fa un any que a Lima ja tenim metro. Aquesta obra —em consta— va trigar més de 30 anys a concretar-se, i tot per interessos polítics».

En Josep també ha après que al Perú un arquitecte no té les mateixes responsabilitats que aquí. «A Catalunya, l'arquitecte és responsable del disseny del projecte, i també de l'estructura i de les instal·lacions, mentre que al Perú només és responsable del disseny. Jo vull que els meus alumnes s'impliquin en tot el procés, i el país ha d'anar cap aquí si vol que la carrera dels seus professionals sigui homologable a l'estranger».

L'arquitecte encara conserva el seu despatx a Girona, on torna cada vegada que pot. «Al Perú estic molt bé, visc i tinc la meua oficina a Barranco, un districte que va créixer mirant al mar des de dalt de les roques. Originàriament, aquest barri era el lloc d'estiueig dels rics de Lima, i per això està ple de cases senyorials. A més, és el lloc on se centra molt del món bohemi i artístic de Lima. No em puc queixar. Estic tan bé aquí com estaria a Girona».

En Josep afirma que la crisi econòmica que viu el nostre país no és la raó per haver-ne emigrat. «No vaig deixar Catalunya pels problemes econòmics. Si bé és cert que la feina està aturada, els amics arquitectes que

hi vaig deixar encara treballen. Si m'he quedat al Perú és perquè, mentre que a Girona hi ha 80.000 habitants, a Lima són vuit milions, i això fa que les perspectives i les possibilitats de reinventar-me es multipliquin».

Però la terra és la terra, i per bé que en Josep està molt content pels projectes que té engegats al Perú, sent una certa enyorança. «Del meu país trobo a faltar el menjar, els nostres vins i caves. La cuina peruana és molt bona, i ara ha agafat molta nomenada al món, però no té el nostre pa amb tomàquet, ni els nostres embotits ni formatges. Això sí, com que cada dia som més els *polacos* que estem per aquestes terres, ja mirem de proveir-nos».

José Sin, sensacions i experiències

Viure fora de casa implica un alt grau d'adaptabilitat, i sé de què parlo. Quan vaig arribar a Catalunya vaig tenir la sensació de tornar a la infància. Em va caldre tornar a aprendre moltes coses i de deixar-ne enrere d'altres. Els gironins amb els quals vaig parlar al Perú van haver de passar pel mateix procés, malgrat que la complexitat del meu país és tan profunda que ells saben que només n'han tocat la superfície.

Tot just després d'uns quants anys de viure al Perú, els gironins comencen a entendre el concepte *ahorita*. Com a peruana us explicaré que per a nosaltres la idea de l'«ara» inclou un gran període de temps. En peruà, «ara» és com dir «avui» o «en algun moment del dia». Si voleu que un compatriota meu faci alguna cosa a l'acte li heu de dir: «Vull això *ahorita*».

Acostumar-se al desordre del trànsit també comporta força dificultats. No es respecten els carrils, cadascú avança pel costat que més li convé i la contaminació acústica no amoïna ningú. Allà, tocar la botzina és la solució per a tot, encara que es tracti d'un embús quilomètric originat per la manca d'ordre en la conducció.

A Lima, la meua filla de set anys va aprendre que el pas de zebra només són unes línies blanques a terra; que la resposta als semàfors depèn de l'ànim del conductor, ja que el verd per als vianants tampoc no els dona preferència; i que, quan pugues a un taxi, el conductor et recomana posar les bosses sota del seient, per evitar que

«A Madrid, res no ens retenia. Així que vam decidir que era el moment d'emprendre el viatge cap a la terra de la meua dona», diu José Sin

MICAH MACGALLEN

algú se senti temptat de trencar la finestra i arrabassar el que és teu.

Als gironins del Perú tampoc no els agrada *la hora peruana*, una frase amb la qual alguns peruans justifiquen la seva manca de puntualitat, i tampoc no els agrada la informalitat —d'alguns— respecte als compromisos de feina. Per altra banda, si bé és cert que el Perú és un dels països amb més creixement de l'Amèrica llatina, la delinqüència també ha crescut exponencialment.

Els robatoris amb armes i els furtus estan a l'ordre del dia, i el que és més greu és que molts dels actes «fora de l'ordre» són comesos per la mateixa policia, que ha institucionalitzat la *coima* —prebenda econòmica a canvi d'un benefici per al qui la paga— com a manera de obtenir un sobresou. José Sin, un dels gironins que vaig conèixer a Lima, va ser víctima d'un d'aquests delictes.

«Un diumenge, fent una passejada amb la família, em vaig distreure i vaig passar-me un semàfor en vermell, i un policia em va aturar. Jo sabia que em mereixia la multa, així que li vaig donar la meva documentació i vaig esperar que em posés la multa corresponent. No obstant això, el policia em va dir que podíem arreglar-ho tot allà mateix».

A en José, aquesta insinuació del policia no li va agradar. «L'oficial em deia que si no "arreglàvem l'incident" en aquell moment

em portaria a comissaria, perquè havia comès una sèrie de infraccions per les quals em podia treure el carnet de conduir durant tot un any, i a més podia enviar el meu cotxe al dipòsit: "Jo només li vull facilitar les coses, senyor", em repetia l'oficial».

Al final en José va pagar al policia, «però quan vaig tornar a casa vaig llegir-me el codi de circulació i me'l vaig aprendre per no tornar a ser enganyat. No m'agrada pagar a la policia per treure'm problemes de sobre. Si he de pagar una multa la pago i ja està, però no vull ser còmplice d'un delictes». Des de llavors, en José condueix amb un exemplar del codi de circulació a la guantera del cotxe.

En José Sin és enginyer electrònic, té 37 anys, i des d'en fa quatre viu al Perú. Segons va manifestar fa uns mesos la ministra d'Ocupació i Seguretat Social del Govern d'Espanya, Fátima Báñez, en José seria un dels connacionals que va exercir «la mobilitat exterior». Segons Báñez, la gent no emigra del país per la crisi, simplement es mou. En les mateixes declaracions, la ministra, sense perdre la compostura, va afegir: «La meva cartera treballa perquè els joves trobin oportunitats a l'exterior».

En José diu que va escollir el país andí com a lloc de «mobilització» per raons sentimentals i laborals. «Estic casat amb una

>> *Catedral de Lima, ciutat on viu José Sin.*

La ministra d'Ocupació del PP, Fátima Báñez, va arribar a dir: «La meva cartera treballa perquè els joves trobin oportunitats a l'exterior»

peruana, ens vam conèixer i enamorar a Catalunya, i tenim dues filles que són els nostres motors. Per motius de feina vam haver d'abandonar Girona, la meua ciutat natal, i vam haver de traslladar-nos a Madrid, però no ens hi acostumàvem».

Una ciutat que no els acabava de fer el pes i la crisi que afronta el país en aquests moments van fer que la parella ponderés la possibilitat d'emigrar al Perú. «A Madrid, res no ens retenia. Així que, veient la situació d'Espanya i l'atractiu que està oferint el Perú, vam decidir que era el moment d'emprendre el viatge cap a la terra de la meua dona».

Però viure a Lima pot ser una experiència difícil per a un mediterrani, sobretot pel canvi de colors. Aquí estem acostumats a un cel blau meravellós però, a Lima, el primer que aprens és que el gris té moltes tonalitats i que pots trigar dies a veure el sol. I és que, com va dir el prestigiós arquitecte peruà Héctor Velarde, «la major part de l'any, el cel de Lima és de color panxa d'ase».

Malgrat el canvi de la paleta de colors, en José estava decidit. «Jo ja havia estat al Perú en dues oportunitats, per visitar la família de la meua dona, i vaig quedar gratament impressionat per un país amb una diversitat geogràfica tan rica. Però, tot i les coses bones, encara no acabo d'acostumar-me als contrastos socials d'aquesta terra».

El Perú, tot i el seu actual progrés econòmic, encara arrossega enormes diferències. Allà, la classe treballadora —amb poca preparació acadèmica— no està ben remunerada. El 51 % dels treballadors feinegen en règims il·legals de més de 48 hores a la setmana. No per res la meua terra encapçala la llista de països amb major incidència de jornades laborals extenses.

En José també n'ha après que allà es depèn del pressupost. A Lima es pot viure com a Europa, «però has de tenir un bon sou perquè és una ciutat cara. El lloguer d'un habitatge, segons la zona, pot ser més car que a Catalunya». A la capital peruana, el lloguer d'un pis de 70 metres quadrats en un barri de classe mitjana oscil·la entre els 600 i els 700 euros.

Al Perú, el sou base equival a 221,99 euros, i l'hora de feina es paga a 1,38 euros, raó per la qual un treballador moltes vegades no pot accedir a un habitatge digne. Lamentablement, tot i que la bonança del

país està regenerant una classe mitjana desapareguda des dels anys vuitanta, el progrés encara no es reparteix equitativament.

«Sóc al Perú des del 2009, —manifesta en José—, i treballo per a Repsol, a l'àrea de relacions comunitàries. Sóc el nexa entre l'empresa i les comunitats indígenes dels llocs on executem les feines». La pàgina web de Repsol diu que, al Perú, la transnacional treballa tant en l'exploració com en la producció de combustibles, i a més s'hi afirma: «[...] treballam amb especial respecte per l'ecosistema i les comunitats natives properes».

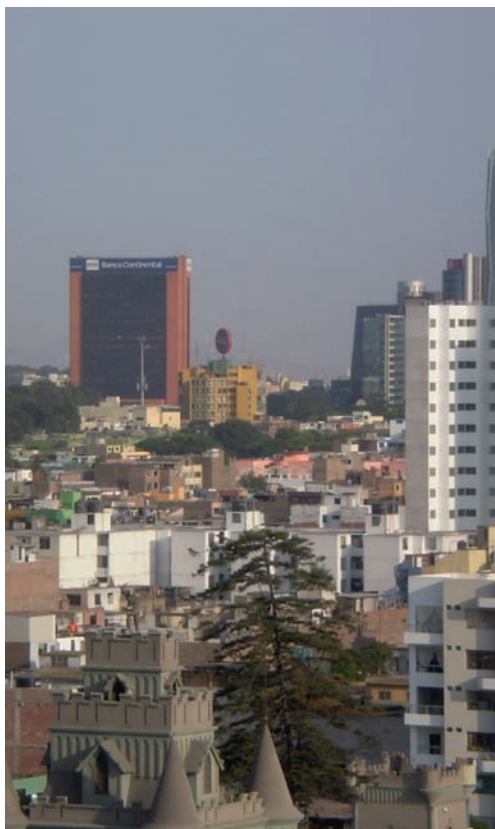
Segons en José, la seva feina consisteix a «vetllar perquè els drets de les comunitats natives siguin respectats». A més, ell es dedica a l'elaboració dels procediments i pautes «perquè els que treballen al camp respectin les polítiques de l'empresa». Malgrat això, hi ha denúncies d'algunes comunitats que senten vulnerats el seus drets, però aquest tema seria motiu d'un altre reportatge.

En José és afortunat. Treballa per a una transnacional amb un sou fixat a Espanya, on la remuneració base és de 645,30 euros i l'hora de feina es paga a més de quatre euros. Ell, per les seves funcions i per l'empresa per la qual està contractat, no pertany al grup de treballadors preocupats per arribar a final de mes. «No obstant això, algunes vegades pateixo per la deslleialtat i l'enveja entre els companys de feina», afirma.

L'arribada d'immigrants amb millors llocs de treball i amb sous establerts a l'exterior és causa de suspicàcies entre els treballadors peruans, que se senten relegats pels «novinguts». Molts dels immigrants que arriben al Perú solen tenir millor preparació tècnica i acadèmica, o bé són empleats de transnacionals contractats per ocupar càrrecs de responsabilitat.

Malgrat les diferències culturals i els sentiments contradictoris dels companys de feina, al Perú en José se sent com a casa. «Durant aquests anys no he estat discriminat per ser de fora. Al contrari, com que la meua dona és peruana em sento més acollit, perquè tinc família aquí i una xarxa de relacions que em fa sentir com a casa. Tot-hom em veu com un més. Sempre m'han tractat molt bé, encara que últimament la gent diu que hi ha massa estrangers pululant per aquí».

>> Vista de la ciutat de Lima al Perú.

JUAN PABLO FRUTOS

Malgrat les diferències culturals i els sentiments contradictoris dels companys de feina, al Perú en José se sent com a casa

MIGUEL CARRILLO PÉREZ DEL SOLAR

L'amor perjudica severament el lloc de residència: l'exemple de Marcel Costa

En Marcel Costa té 38 anys, i és llicenciat en ciències ambientals. «Vaig venir al Perú per primera vegada l'any 2004. Vaig fer el viatge per conèixer en persona la meua xicota, una peruana amb qui des de feia un any ens relacionàvem per Internet. El país em va agradar moltíssim, i la noia també. Quan va tocar, vaig tornar a Girona amb l'objectiu de preparar la meua tornada cap al seu costat».

El 2005, en Marcel tornava al Perú, aquesta vegada amb la intenció d'establir-s'hi i amb feina sota el braç. «Treballava per al grup Terra, de Telefónica, en l'àmbit de temes de qualitat. Un any després, el 2006, la relació sentimental es va acabar. Malgrat això, jo aquí al Perú estava bé, tenia la feina que m'agradava i el sou era millor que a Espanya, així que vaig decidir quedar-m'hi».

El 2011 en Marcel va ser contractat per la Smithsonian Institution per fer estudis de diversitat i de sostenibilitat ambiental. Aquesta entitat és administrada i finançada pel govern

dels Estats Units i pels fons que rep, gràcies a la venda de concessions i llicències per a activitats i revistes. L'Smithsonian és un centre d'educació i investigació que a més posseeix una xarxa de museus associats.

«Estic content amb la meua feina i amb la meua vida al Perú —diu en Marcel— però no acabo d'acostumar-me a coses com *el cuarto de la empleada*». Al Perú, la gent de classe mitjana i alta normalment té una o més dones de fer feines vivint en les dependències més lletges de la casa. «Ho trobo denigrant, això —afegeix en Marcel—, primer perquè són gent mal pagada per 24 hores de servei i, segon, per la diferència que es fa amb una persona per la seva condició social».

En Marcel confessa que si no hagués estat per aquella primera xicota peruana —ara ja va per la tercera— li hauria costat més decidir-se a canviar el lloc de residència. Però ara continua al Perú no solament per amor, sinó també pels seus interessos professionals. «No em plantejo tornar a Catalunya. Per ara només és un lloc que escolliria després de la jubilació. La situació del

>> Marcel Costa. *Ambientalista de professió, en Marcel sent que vivint al Perú és en el lloc adequat.*

«No em plantejo tornar a Catalunya. Per ara només és un lloc que escolliria després de la jubilació. La situació del país és preocupant», diu Marcel Costa

>> Primo Pinatar. *Aquests anys fora de casa afecten la vida d'en Primo i de la seva família, que els passen amb l'esperança de poder tornar a viure tots sota el mateix sostre.*

país és preocupant, i em costa entendre per què no n'emigra més gent».

L'ambientalista també afirma que encara que Catalunya obtingués la independència ell continuaria al Perú. «M'encantaria que Catalunya pogués decidir el seu futur per si mateixa, però el meu lloc ara és aquí, en aquest país, posseïdor d'una diversitat biològica que no tenim a la nostra terra. Tenint la carrera que tinc, per què hauria de voler tornar a Catalunya, si al Perú hi ha l'Amazones?».

En Marcel, a més de continuar treballant per a l'Smithsonian, ara també es dedica a portar projectes de certificacions ISO. «Treballo com a consultor autònom, assessorant empreses peruanes perquè puguin obtenir aquestes certificacions internacionals que garanteixen tant la qualitat dels seus productes com el compliment de les normes ambientals i la seguretat dels seus treballadors. No em puc queixar. Venir al Perú va ser una bona decisió».

D'altres latituds, altres històries

Un altre dels gironins mobilitzats és Primo Pinatar. Viu una doble immigració: als anys seixanta, els seus pares van marxar cap a Suïssa. Allà hi havia més feina i més ben pagada. Primo hi va néixer i, després, quan ell tenia gairebé vuit anys, la seva família va fer el camí de retorn. A Catalunya, en Primo va créixer, es va casar, va tenir dos fills i, després d'un negoci que va fer fallida l'any 2008, va trobar feina a Massanes i s'hi va establir.

Primo Pinatar; si la bossa sona, Hondures és bona

«Tenia una empresa de fabricació de sistemes mediambientals. També fabricava filtres, calderes i maquinàries especials per a tractaments de fusta. Treballava per a empreses ubicades a la península, a Canàries i als Emirats Àrabs. Em guanyava bé la vida i donava feina a una vintena de persones, fins que va arribar la crisi. Un client molt important no em va pagar i no vaig poder fer front a les meves obligacions, així que vaig anar a la fallida».

Un altre dels clients d'en Primo li va donar un cop de mà. «Una de les empreses amb les quals jo treballava es va quedar la meva maquinària a canvi d'absorbir part del meu deute i part dels meus treballadors, i a mi em van contractar con a cap de taller. Això va ser la meua taula de salvació. Al cap d'un temps em van enviar a la delegació de l'empresa a Hondures. El tracte era anar-hi un parell de mesos a veure com anaven les coses».

El gener del 2011, un cop digerit el tortell de Reis, en Primo aterrà a Hondures. Tres mesos després la productivitat de l'empresa creixia un 85 %. «Acabada la tasca, vaig tornar a Catalunya i em van oferir el comandament d'aquella delegació centreamericana. A canvi del sacrifici d'estar separat de la meua família, em van donar un bon sou, assegurança mèdica i totes les despeses pagades, inclosa l'educació dels meus fills, a més de casa i cotxe».

Fa dos anys que en Primo viu a Hondures, i per dates senyalades i vacances es troba amb la família, aquí o allà. La seva dona i els seus fills tenien planejat anar a viure amb ell el passat gener. Allà, després de molt buscar, els nens ja estaven matriculats a l'escola i aquí el trasllat començava a preparar-se. No obstant això, els plans es van

«Uns homes armats van entrar a la que havia de ser l'escola dels meus fills. Vaig trucar: "No us vull aquí corrent aquests riscos"», diu Primo Pinatar

veure truncats. La situació social d'Hondures va parlar, i no va dir res de bo.

«La meua família ho tenia tot a punt. Per fi podríem tornar a viure junts, podria tornar a tenir cura dels meus. Però una setmana abans que jo tornés a Catalunya per ajudarlos en la mudança, uns homes armats van entrar a la que havia de ser l'escola dels meus fills i van matar dos professors davant de les criatures. Immediatament vaig trucar per telèfon a la meua dona i li vaig dir: "No us vull aquí corrent aquests riscos"». Quan explica això, la veu li falla. La recança el domina.

Hondures és un país petit, però actualment és a la llista dels més violents del món. Aquest lloc té massa problemes d'inseguretat ciutadana i de corrupció política i policial. També és una important base centreamericana per al tràfic de droga, que va des d'Amèrica del Sud cap als Estats Units. En aquell territori també proliferen les *maras*, bandes que pugnen pel control de l'Estat i de la societat.

Segons la premsa hondurenysa, el 2011 es van cometre més de 6.000 assassinats. Uns 20 hondurenys moren cada dia de forma violenta. San Pedro Sula, la segona ciutat del país, està catalogada com la més perillosa del món. Allà, la taxa d'homicidis és de 86 per cada 100.000 habitants. Aquesta xifra multiplica per vuit el que l'Organització Mundial de la Salut considera una epidèmia. Però en Primo no pot deixar Hondures, no pas per ara.

«A Catalunya no hi ha feina i jo he de mantenir la meua família. Per això, ara mateix, no puc pensar a tornar. A més, qualsevol feina que trobés no seria ben remunerada i, de la manera com anem, cap empresa no em pot garantir permanència. Es miri per on es miri, per ara he de continuar lluny dels meus fills i de la meua dona. Desitjo de tot cor que la cosa canviï. Enyoro la meua família, i ells a mi. És molt dur viure així, però és el que toca».

Cafè amb llet; en Bernat i l'Adeline

En Bernat i l'Adeline són el que des de fa un temps coneixem com a «parella mixta». Ell català, ella senegalesa: dos colors, dues cultures, dues maneres de fer i de pensar. Es van trobar, es van reconèixer i fa vuit anys van segellar la intersecció amb una boda africana. Ara són pares de tres nens: en Ke-

LEONOR PÉREZ DURANO

vin, l'Aniol i la Nora, de vuit, set i tres anys respectivament.

Després de la boda, els Riera Diatta es van establir a Arbúcies. En Bernat hi volia muntar una formatgeria, però les coses no van sortir com desitjaven. Es van posar a buscar feina, però la situació no és propícia, així que ells també es van plantejar la «mobilitat exterior». El país escollit va ser el Senegal. «L'Adeline s'enyorava molt, i a mi el país m'agrada. És un lloc on em trobo còmode», manifesta en Bernat.

L'estiu del 2012, el destí va conspirar i l'Adeline va veure la llum. «Una amiga del poble em va explicar que el seu germà havia tancat la seva empresa d'energies renovables i domòtica a Barcelona, s'havia instal·lat al Senegal i necessitava treballadors. Em va dir que si jo tenia tantes ganes de tornar al meu país aquesta era una oportunitat de feina per a en Bernat i per a mi, perquè jo podria treballar en la botiga de roba d'un amic del seu germà».

**>> En Bernat i l'Adeline.
L'amor no té fronteres.**

«A Dakar no podien jugar al carrer, perquè és perillós. A Arbúcies estaven acostumats a anar al parc amb els amics, a banyar-se a la riera...», diu Bernat Riera

LEONOR PÉREZ DURANO

>> *En Bernat i l'Adeline amb els seus tres fills.*

L'Adeline i en Bernat estaven desocupats, ella sense cap prestació social i ell a punt d'acabar l'atur. Així que, sense pensar-s'ho dues vegades, van dir: «Cap al Senegal falta gent». Acabat el col·legi —el juny del 2012— els Riera Diatta al complet van pujar a l'avió i van deixar Arbúcies, a fi de satisfer el cor i la butxaca. L'Adeline va obtenir la feina promesa com a dependenta, i a en Bernat li van confirmar l'opció de feina.

A l'agost en Bernat tornà cap a Arbúcies per arreglar papers i tancar el pis amb visites al Montseny. «De bon principi tots estàvem molt contents —diu en Bernat—, perquè l'Adeline tornava al costat de la família, jo tindria una feina ben pagada i els nens

estaven encantats a casa del avis, a Mlomp, un poblet vora el mar. Allà corrien i jugaven en total llibertat». Al setembre, els Riera Diatta es van traslladar a Dakar.

A la capital del Senegal, en Bernat i l'Adeline prendrien possessió de les seves feines i els nens començarien l'escola, però un cop allà la realitat els va aclaparar. Per la seguretat de la família van haver de buscar habitatge en un dels barris bons de la ciutat. «Tot i això, els carrers no tenien voreres i no hi havia cap parc ni cap zona verda en quilòmetres», diu en Bernat.

Els nens, acostumats a l'entorn rural en el qual creixien a Arbúcies, van començar a asfixiar-se en la seva nova destinació. «A Dakar no podien jugar al carrer, perquè és perillós. Havien d'anar de casa al col·legi i prou. A Arbúcies estaven acostumats a anar al parc amb els amics, a banyar-se a la riera que tenim vora casa i a sortir d'acampada o amb la bici en qualsevol moment», diu en Bernat.

Tot i l'acurada elecció del lloc de residència, la família no va poder evitar ser el blanc d'alguna bretolada. «Els nostres fills, allà, no són negres. Són mestissos, perquè el pare és blanc. Allà són estrangers, i no són ben vistos. Un dia uns nens van tirar pedres a les nostres finestres. Els meus fills es van espantar una mica, i jo també. No havia pensat mai que això podria passar-nos al meu país», diu l'Adeline.

A més de la despesa en habitatge —400 dòlars al mes—havia de pagar l'escola i l'atenció sanitària. «Les escoles públiques senegaleses funcionen de manera molt precària, i les que ens recomanaven eren cares i elitistes», diu en Bernat. «Per això vam haver d'inscriure als nens en el centre que ens podíem permetre, una escola en la qual pagàvem 110 dòlars per cada nen i 70 per la petita».

Tot i haver matriculat els nens en una escola privada, aquesta tampoc no satisfesia les expectatives de la família. «Als meus fills els va tocar un mestre que tenia un mètode una mica especial», explicava en Bernat. «Quan arribava a classe posava deures als nens i ell s'adormia a la seva taula. Els nens s'avorrien terriblement i no entenien aquesta manera de fer».

Els dies passaven i l'Adeline treballava en règim de jornada sencera per un sou equivalent a 200 euros. «Treballava de di-

L'Adeline i en Bernat estaven desocupats, ella sense cap prestació social i ell a punt d'acabar l'atur. Així que van dir: «Cap al Senegal falta gent»

lluns a dissabte de dos quarts de deu del matí a les cinc de la tarda, però sempre plegava més tard, perquè a més d'estar a la botiga feia de comercial, oferint els nostres productes a d'altres comerços. Hi havia dies que havia de caminar molt i acabava baldada. A més, només veia els nens per donar-los el sopar i fer-los un petó de bona nit», manifesta l'Adeline.

Mentre l'Adeline treballava, a en Bernat li donaven llargues. «Cada setmana em deien: "Comencem la pròxima setmana", i així vam arribar als sis mesos. Al final em van dir que de feina res, que el govern senegalès s'havia fet càrrec del projecte per al qual m'havien cridat i l'empresa ja no em podia contractar. Ells sense projecte, i jo sense feina».

Quan va saber que el projecte es cancel·lava, en Bernat va començar a buscar treball. A totes les empreses a les quals es va presentar —espanyoles, del món de la construcció i de la indústria alimentària— buscaven europeus per als càrrecs de responsabilitat. «Segons deien, els senegalesos no es comprometen amb la feina. El problema, en el meu cas, era que qualsevol d'aquests treballs demanava extrema mobilitat, i jo no podia deixar a Dakar la meua dona sola amb els nens».

La informalitat, afegida a la brutícia, a les obres inacabades i mal planificades, al caos circulatori i d'altres perles senegaleses, feia que en Bernat patís pels seus fills. «En l'educació d'un nen no sé quina importància té l'ambient. Només sé que l'Aniol i en Kevin captaven tot el que estava malament i preguntaven per què al Senegal les coses funcionaven així. No obstant això, patia més per la petita Nora, perquè ella mai no es qüestionaria res, ja que aquella seria la seva realitat».

El que va començar com a solució als problemes econòmics dels Riera Diatta es va anar convertint en un malson. El febrer del 2013, i amb els estalvis esgotats, la parella va prendre una decisió. «Les despeses ens superaven i l'únic sou que entrava a casa no era suficient per afrontar res. Els meus pares ens ajudaven —diu en Bernat— però la situació no tenia aspecte de millorar, així que vam decidir tornar a Arbúcies».

Tot i la determinació adoptada per tots dos, la tornada no va ser gens fàcil ni còmoda. «Jo volia quedar-m'hi, volia intentar-ho,

tenia feina i, encara que mal pagada, em volia demostrar a mi mateixa que podia fer-ho —diu l'Adeline— però en Bernat ja estava fins al capdamunt de no tenir res a fer i de ni tan sols poder sortir amb els nens a fer una volta en condicions i tranquil·litat».

«Diumenge agafo l'avió i torno amb els nens —escribia en Bernat en un correu electrònic que va enviar als amics catalans— i ara a buscar-me la vida a Catalunya. No serà gens fàcil, però crec que és el millor». A mitjan febrer en Bernat aterrà al Prat acompanyat dels seus fills. L'Adeline es va quedar a Dakar, però això no va ser la fi de la història de la parella.

L'Adeline necessitava trobar-se, necessitava saber per ella mateixa qui era i què havia de fer. «Per a mi hauria estat un fracàs tornar a Arbúcies sense haver-me sentit bé amb mi mateixa. Sé que vaig ser el blanc de les crítiques dels amics i de la família d'en Bernat: ell, sol amb els tres nens, i jo perduda i amb ràbia pel fracàs que havia significat la tornada al meu país».

En principi la parella acordà que l'Adeline es quedava a Dakar fins al juliol, però la seva maternitat va protestar. «Les llargues caminades que feia per motius de feina em van fer posar les idees i els sentiments en ordre. Vaig pensar i plorar molt, i vaig adonar-me que no podia estar lluny dels meus nens. Ells han sortit de les meves entranyes i jo he de ser on són ells».

L'abril del 2013, l'Adeline tornava a portar els seus fills a l'escola Doctor Carulla, d'Arbúcies. Ja no va tornar a ser la noia animada i alegre que vaig conèixer abans que anés a provar sort a la seva terra. La tristesa s'albirava als seus ulls. Ara els Riera Diatta han tornat a emigrar, aquesta vegada dintre de Catalunya.

Abans d'acabar-se l'estiu, l'Adeline, en Bernat, en Kevin, l'Aniol i la Nora van traslladar-se a Teià, un poble del Maresme. Allà viuen els pares d'en Bernat i, a més de casa, tenen més opcions per trobar feina. Teià és un poble ben comunicat, proper a ciutats més grans, i en conseqüència amb més indústria i major moviment comercial. Els Riera Diatta van marxar esperançats. Una nova oportunitat se'ls va tornar a presentar, i no la van deixar passar.

Leonor Pérez Durand és periodista.

«Jo volia quedar-m'hi, tenia feina, encara que mal pagada —diu l'Adeline— però en Bernat ja estava fins al capdamunt de no tenir res a fer»